

Medium

Search

Desi Stack · Following

★ Member-only story

Inversion

Original draft of an article in Marathi in the newspaper Sakal

Yogesh Haribhau Kulkarni (PhD)

Published in Desi Stack

3 min read · Just now

Share

More

तिसरा मँदू

डॉ. योगेश हरिभाऊ कुलकर्णी

एखादा माणूस सतत नकारात्मकतेने बघत असेल, तर ते चांगले मानले जात नाही. पण जर हा दृष्टिकोन समजून आणि योग्य प्रकारे वापरता आला, तर तो खूप फायद्याचा ठरू शकतो. हाच विचार एका प्रसिद्ध मॅटल मॉडेलचा (मनःप्रारूप) म्हणजेच 'विचार-चित्राचा' गाभा आहे. त्याला 'इन्व्हर्जन' किंवा सोप्या भाषेत 'उलटा विचार' म्हणता येईल. समजा, तुम्हाला तब्येत सुधारायची आहे. तुम्ही सकस आहार घ्याल, व्यायाम कराल, हे स्वाभाविक आहे. पण जर उलटा विचार केला, तर तुम्ही पाहिल की तब्येत बिघडवणाऱ्या सवयी कोणत्या आहेत आणि त्या टाळता येतात का? जंक फूड कमी करता येईल का? व्यसने सोडता येतील का? दिवसभर कॉम्प्युटर किंवा मोबाईलसमोर बसण्याची सवय मोडता येईल का? केवळ या नकारात्मक गोष्टी बंद केल्या, तरी तुमच्या आरोग्यावर सकारात्मक परिणाम होईल. हाच 'उलट्या विचारांचा' गाभा आहे. ही विचारपद्धत समस्येकडे वेगळ्या (उलट्या) दृष्टिकोनातून पाहण्याची संधी देते. चुकांकडे लक्ष देऊन त्या टाळल्या, तर यशस्वी होण्याची शक्यता वाढते. भारतीय तत्त्वज्ञानातही याची बीजे

उलटा विचार, यशाचा आधार

सापडतात. सत्याचा शोध घेताना नेति-नेति (हेही नाही, तेही नाही) ह्या पद्धतीने काय टाळायचे, ते आधी ठरवले, की अंतिम सत्याचा-वास्तवतेचा मार्ग स्पष्ट होतो. चाली मंगर एकदा म्हणाले होते, "मला फक्त हेच माहीत करायचं आहे की मी कुठे मरणार आहे, म्हणजे मी तिथे जाणार नाही." हा विनोदी वाटणारा; पण खोल अर्थ असलेला विचार उलट्या विचारसरणीचे प्रमुख तत्त्व स्पष्ट करते. अपयश टाळणे, अनेकदा यश मिळवण्याइतकेच महत्त्वाचे असते.

गुंतवणूक : मूर्खपणा टाळा

गुंतवणुकीत यशस्वी होण्यासाठी गहन विश्लेषण आणि गुंतवणुकीच्या तंत्रांचा आधार न घेता, प्रथम मूर्खपणा टाळा. "कुठले शेअर्स मला श्रीमंत करतील?" असा विचार करण्याऐवजी, कुठल्या चुका माझी संपत्ती नष्ट करू शकतात?", असा प्रश्न विचारला पाहिजे. अनावश्यक कर्ज घेऊन गुंतवणूक करू नका. सर्वसाधारण बँका देतात त्यापेक्षा एखादी योजना दुप्पट-तिप्पट परतावा देण्याचे आश्वासन देत असेल, तर ते कसे खरे मानायचे? अतिशय 'चमकी' योजनांवर आंधळा विश्वास ठेवू नका. कळपाच्या (मॅट्रांच्या) मानसिकतेने

व्यवहार करणे, भावनांवर आधारित निर्णय घेणे, आणि अत्याधिक जोखीम पत्करणे यांसारख्या चुका टाळल्या, तरी दीर्घकालीन संपत्ती निर्माण होऊ शकते. मंगर म्हणतात, खूप हुशार होण्याचा प्रयत्न करण्यापेक्षा, फक्त सातत्याने मूर्खपणा टाळल्यानेच आम्हाला किती मोठा दीर्घकालीन फायदा झाला आहे, हे पाहून आश्चर्य वाटते.

व्यवसाय : चुका टाळा

एखादी कंपनी यशस्वी होण्यासाठी काय करावे यावर लक्ष केंद्रित करण्याऐवजी, भूतकाळातील अपयशांचे विश्लेषण करून काय करू नये हे समजून घेतले पाहिजे. कोर्टकने, नोकियाने स्मार्टफोनच्या क्रांतीचा अचूक अंदाज लावला नाही आणि आपले वर्चस्व गमावले. काय आपल्याला बुडवू शकते? असा प्रश्न विचारल्याने कंपनी संपादक आपली आधीच ओळखून टाळू शकतात. भरमसाठ उत्पादनांच्या मागे न लागता, त्यातील न चालणारी, अद्वितीय नसणारी उत्पादने बंद केलेलीच बरी, नाही का? निवडीतील गोंधळ कमी करणे आजच्या जगात पर्यायांची भरमार आहे. शिक्षण-करिअरमध्ये, नोकरी-व्यवसायात, ते आगदी जोडीदार निवडीमध्येही अनेक पर्याय असतात. गोंधळायला

होऊ शकते. फारच अचूक-तंतोतंत शोधत बसलो तर काही मिळत नाही आणि काहीही ठरवले नाही तर अतिसामान्य गोष्ट मिळण्याची शक्यता वाढते. याला उपाय म्हणून एक मध्यम-मार्ग म्हणजे, मला 'काय नको' हे आधी पक्के ठरवणे, मग उरलेल्या गोष्टींमध्ये निवड करणे. या पद्धतीत निवडीस चांगला वावही राहतो व निराशाही पदरी पडत नाही. 'उलट विचारांचा' हाही एक प्रकार.

यशासाठी वजाबाकीचा दृष्टिकोन

आजच्या जगात सतत काहीतरी मिळवण्याची चढाओढ आहे. नवीन कौशल्ये, नव्या रणनीती, अधिक युक्त्या! पण उलट विचारसरणी आपल्याला वजाबाकीचे महत्त्व शिकवते. अनावश्यक गोष्टी ओळखून त्या दूर केल्या, की यशाचा मार्ग आपोआप मोकळा होतो. मग ज्या गोष्टी खरोखरच महत्त्वाच्या आहेत. त्यांच्यावर लक्ष केंद्रित करणे शक्य होते. आजच प्रयत्न करून पाहा : 'मला अधिक चांगले होण्यासाठी काय करायला हवे?' असा विचार करण्याऐवजी, 'मी काय करणे थांबवायला हवे?' असा प्रश्न विचारून पाहा. उत्तर कदाचित आश्चर्यकारक वाटतील, पण ती नक्कीच तुम्हाला योग्य मार्गावर आणतील.

उलटा विचार, यशाचा आधार

एखादा माणूस सतत नकारात्मकतेने बघत असेल, तर ते चांगले मानले जात नाही. पण जर हा दृष्टिकोन समजून आणि योग्य प्रकारे वापरता आला, तर तो खूप फायद्याचा ठरू शकतो. हाच विचार एका प्रसिद्ध मॅटल मॉडेलचा (मनःप्रारूप) म्हणजेच 'विचार-चित्राचा' गाभा आहे. त्याला 'इन्व्हर्जन' किंवा सोप्या भाषेत 'उलटा विचार' म्हणता येईल. समजा, तुम्हाला तब्येत सुधारायची आहे. तुम्ही सकस आहार घ्याल,

व्यायाम कराल, हे स्वाभाविक आहे. पण जर उलटा विचार केला, तर तुम्ही पाहाल की तब्येत बिघडवणाऱ्या सवयी कोणत्या आहेत आणि त्या टाळता येतात का? जंक फूड कमी करता येईल का? व्यसने सोडता येतील का? दिवसभर कॉम्प्युटर किंवा मोबाईलसमोर बसण्याची सवय मोडता येईल का? केवळ या नकारात्मक गोष्टी बंद केल्या, तरी तुमच्या आरोग्यावर सकारात्मक परिणाम होईल. हाच 'उलट्या विचारा'चा गाभा आहे. समस्येकडे वेगळ्या (उलट्या) दृष्टिकोनातून पाहण्याची संधी देते. चुकांकडे लक्ष देऊन त्या टाळल्या, तर यशस्वी होण्याची शक्यता वाढते. भारतीय तत्वज्ञानातही याची बीजे सापडतात. सत्याचा शोध घेताना नेति-नेति (हेही नाही, तेही नाही) ह्या पद्धतीने काय टाळायचे ते आधी ठरवले, की अंतिम सत्याचा-वास्तवतेचा मार्ग स्पष्ट होतो. चार्ली मंगर एकदा म्हणाले होते, "मला फक्त हेच माहित करायचं आहे की मी कुठे मरणार आहे, म्हणजे मी तिथे जाणार नाही." हा विनोदी वाटणारा; पण खोल अर्थ असलेला विचार उलट्या विचारसरणीचे प्रमुख तत्व स्पष्ट करते. अपयश टाळणे, अनेकदा यश मिळवण्याइतकेच महत्त्वाचे असते.

गुंतवणूक: हुशारीपेक्षा मूर्खपणा टाळा

गुंतवणुकीत यशस्वी होण्यासाठी गहन विश्लेषण आणि गुंतागुंतीच्या तंत्रांचा आधार न घेता, प्रथम मूर्खपणा टाळा. "कुठले शेअर्स मला श्रीमंत करतील?" असा विचार करण्याऐवजी, "कुठल्या चुका माझी संपूर्ण संपत्ती नष्ट करू शकतात?" असा प्रश्न विचारला पाहिजे. अनावश्यक कर्ज घेऊन गुंतवणूक करू नका. सर्वसाधारण बँका देतात त्यापेक्षा एखादी योजना दुप्पट-तिप्पट परतावा देण्याचे वचन देत असेल तर ते कसे खरे मानायचे? अतिशय 'चमको' योजनांवर आंधळा विश्वास ठेवू नका. कळपाच्या (मेंढरांच्या) मानसिकतेने व्यवहार करणे, भावनांवर आधारित निर्णय घेणे, आणि अत्याधिक जोखीम पत्करणे यांसारख्या चुका टाळल्या, तरी दीर्घकालीन संपत्ती निर्माण होऊ शकते. मंगर म्हणतात, "खूप हुशार होण्याचा प्रयत्न करण्यापेक्षा, फक्त सातत्याने मूर्खपणा टाळल्यानेच आम्हाला किती मोठा दीर्घकालीन फायदा झाला आहे हे पाहून आश्चर्य वाटते."

व्यवसाय: चुका टाळा

एखादी कंपनी यशस्वी होण्यासाठी काय करावे यावर लक्ष केंद्रित करण्याऐवजी, भूतकाळातील अपयशांचे विश्लेषण करून काय करू नये हे समजून घेतले पाहिजे. कोडॅकने, नोकियाने स्मार्टफोनच्या क्रांतीचा अचूक अंदाज लावला नाही आणि आपले वर्चस्व गमावले. "काय आपल्याला बुडवू शकते?" असा प्रश्न विचारल्याने कंपनी संभाव्य आपत्ती आधीच ओळखून टाळू शकतात. भरमसाठ उत्पादनांच्या मागे न लागता, त्यातील न चालणारी, अद्वितीय नसणारी उत्पादने बंद केलेलीच बारी, नाही का?

निवडीतील गोंधळ कमी करणे

आजच्या जगात पर्यायांची भरमार आहे. शिक्षण-करियरमध्ये, नोकरी-व्यवसायात, ते अगदी जोडीदार निवडीमध्येही अनेक पर्याय असतात. गोंधळायला होऊ शकते. फारच अचूक-तंतोतंत शोधत बसलो तर काही मिळत नाही आणि काहीही ठरवले नाही तर अतिसामान्य गोष्ट मिळण्याची शक्यता वाढते. याला उपाय म्हणून एक मध्यम-मार्ग म्हणजे, मला 'काय नको' हे आधी पक्के ठरवणे, मग उरलेल्या गोष्टींमध्ये निवड करणे. या पद्धतीत निवडीस चांगला वावही राहतो व निराशाही पदरी पडत नाही. 'उलट विचारांचा' हा ही एक प्रकार.

यशासाठी वजाबाकीचा दृष्टिकोन

आजच्या जगात सतत काहीतरी मिळवण्याची चढाओढ आहे. नवीन कौशल्ये, नव्या रणनीती, अधिक युक्त्या! पण उलट विचारसरणी आपल्याला वजाबाकीचे महत्त्व शिकवते. अनावश्यक गोष्टी ओळखून त्या दूर केल्या, की यशाचा मार्ग आपोआप मोकळा होतो. मग ज्या गोष्टी खरोखरच महत्वाच्या आहेत त्यांच्यावर लक्ष केंद्रित करणे शक्य होते. आजच प्रयत्न करून पहा: “मला अधिक चांगले होण्यासाठी काय करायला हवे?” असा विचार करण्याऐवजी, “मी काय करणे थांबवायला हवे?” असा प्रश्न विचारून पहा. उत्तरं कदाचित आश्चर्यकारक वाटतील, पण ती नक्कीच तुम्हाला योग्य मार्गावर आणतील.

• डॉ. योगेश हरिभाऊ कुलकर्णी

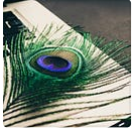
Mental Models

Marathi

Sakal

Inversion

Charlie Munger

Following

Published in Desi Stack

60 Followers · Last published just now

Stories related to innovation and technology in India. Also includes discovering various aspects of ancient Indian Knowledge System.

Edit profile

Written by Yogesh Haribhau Kulkarni (PhD)

1.7K Followers · 2.1K Following

PhD in Geometric Modeling | Google Developer Expert (Machine Learning) | Top Writer 3x (Medium) | More at <https://www.linkedin.com/in/yogeshkulkarni/>

No responses yet

Yogesh Haribhau Kulkarni (PhD)

What are your thoughts?

Recommended from Medium

In Psyc Digest by Alessia Fransisca

The 1-Minute Introduction That Makes People Remember You Forever

A Behavioral Scientist's Trick to Hack the "Halo Effect"

2d ago

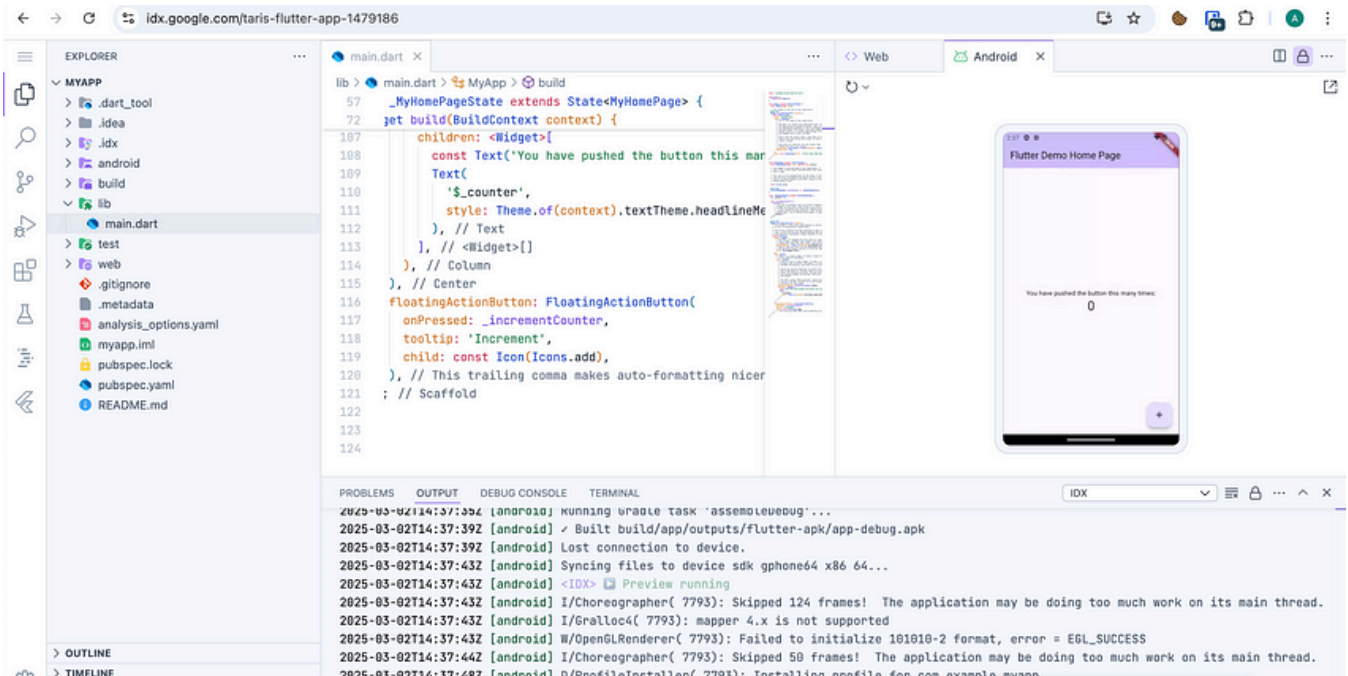

17.1K

390

In Coding Beauty by Tari Ibaba

This new IDE from Google is an absolute game changer

This new IDE from Google is seriously revolutionary.

Mar 12

4.2K

231

In Learn AI for Profit by Nipuna Maduranga

You Can Make Money With AI Without Quitting Your Job

I'm doing it, 2 hours a day

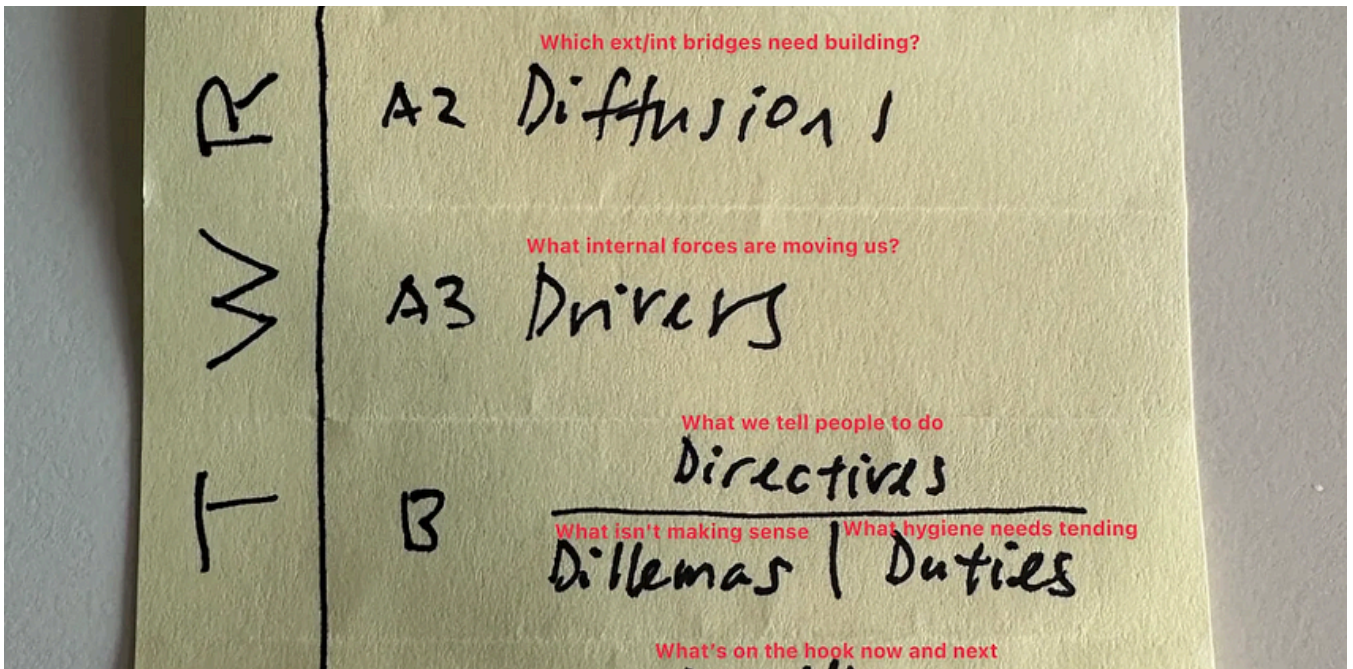
Mar 25

4.3K

207

In The Medium Blog by The Medium Newsletter

Leadership is a fundamentally creative act

A belief-system quiz, grudges, and mundane courage (Issue #306)

5d ago

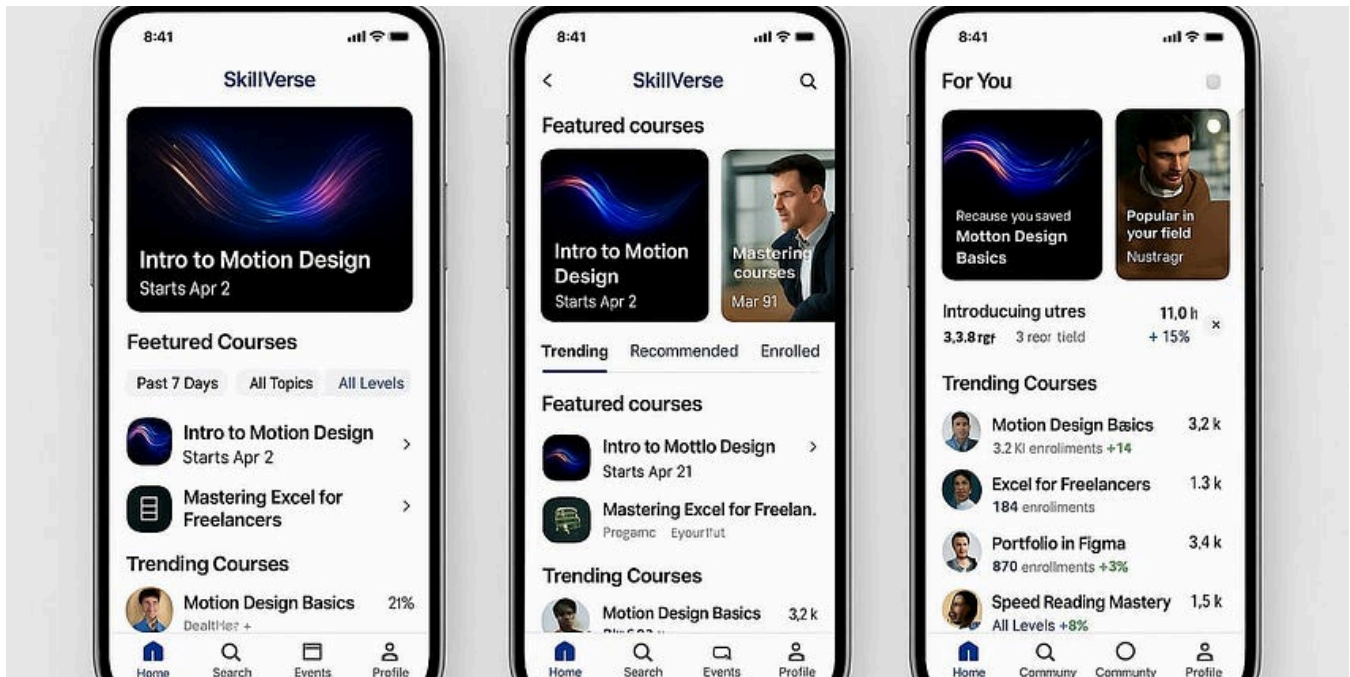

1.3K

53

 In Bootcamp by Xinran Ma

How I created UI with ChatGPT's new image generator (4o)

Prompts, walkthroughs, and surprises

Apr 1 2.2K 43

 Jessica Stillman

Jeff Bezos Says the 1-Hour Rule Makes Him Smarter. New Neuroscience Says He's Right

Jeff Bezos's morning routine has long included the one-hour rule. New neuroscience says yours probably should too.

★ Oct 30, 2024 🖱 26K 💬 769

See more recommendations